

595, 706 492
E61
Ent. 15. VII

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 41

1 juni 1981

No. 6

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

INHOUD: B. T. BOSMAN & J. T. de JONGE, Hinderlijke of schadelijke mijten en insekten in en om gebouwen in 1980: 81; G. van ROSSEM, C. F. van de BUND, H. C. BURGER en L. J. W. de GOFFAU, Bijzondere aantastingen door insekten in 1980: 84; C. van ACHTERBERG, The position of the genus *Rhamnura* Enderlein among the Braconidae (Hymenoptera): 88; P. K. CHAUDHURI and M. GHOSH, On the species of *Diamesa* Waltl from India (Diptera, Chironomidae): 92; J. KRIKKEN, A new species of *Onthophagus* from Sumatra (Coleoptera: Scarabaeidae): 95; KORTE MEDEDELINGEN: W. OORD, *Polypogon tarsicrinalis*: 83; Personalia: 87; B. J. LEMPKE, *Apatura iris*: 94; LITERATUUR: 87.

Hinderlijke of schadelijke mijten en insekten in en om gebouwen in 1980

door

B. T. BOSMAN en J. T. de JONGE

Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, Afdeling Bestrijding van Ongedierte

ABSTRACT. — Annoying or injurious mites and insects in and near buildings in 1980. Complaints concerning three new and other interesting species in the Netherlands in 1980 are reported. A mite species *Cheyletiella blakei* Smiley, an ant species *Lasius emarginatus* (Olivier) and another ant species *Paratrechina* sp. were recorded for the first time. Some details are given on the numbers of complaints on the firebrat *Thermobia domestica* (Packard), the biscuit beetle *Stegobium paniceum* (Linnaeus) and the spider beetle species *Gibbium psylloides* (Czempinski).

INLEIDING

In 1980 kwamen wederom vele klachten (ca. 2100) binnen over allerlei lastige of schadelijke geleedpotigen. Een drietal soorten is zeer waarschijnlijk nieuw voor de Nederlandse entomofauna binnenshuis; van enige andere soorten worden bijzonderheden vermeld over voorkomen, leefwijze, schade e.d.

ACARI (PROSTIGMATA)

Een gezin met twee jonge kinderen klaagde over ernstige huidirritatie, die ontstaan was na de aanschaf van een Perzische poes. Op de poes werden kleine lichtgele beestjes waargenomen. Het bleek hier te gaan om de mijtesoort *Cheyletiella blakei* Smiley (Smiley, 1970), waarvan bekend is, dat ze bij voorkeur voorkomt op de z.g. Perzische katten. Bij de mens is deze mijt facultatief parasitair. Ter oplossing van het probleem is de poes behandeld met een daarvoor toegelaten preparaat op basis van lindaan. Na deze behandeling was de overlast verdwenen.

THYSANURA

Van de in ons land in gebouwen voorkomende twee soorten franjestaarten, te weten het Zil-

vervisje *Lepisma saccharina* Linnaeus en het Ovenvisje *Thermobia domestica* (Packard), werd laatstgenoemde soort gedurende het afgelopen decennium slechts sporadisch als lastig/schadelijk gemeld. Daarin is in de periode 1978-1980 duidelijk verandering gekomen (zie overzicht 1974-1980).

Aantal monsters (inzendingen)	zilvervisjes	ovenvisjes
1974	15	2
1975	21	1
1976	20	1
1977	30	4
1978	32	12
1979	37	7
1980	14	16

In woningen wordt door ovenvisjes soms aanzienlijke schade aangericht aan papierbevattende produkten, zoals boeken, behang, affiches, enz. Ook werden wandkleden met een zijden ondergrond beschadigd. Ovenvisjes kunnen zich in tegenstelling tot zilvervisjes goed handhaven in droge, warme ruimten (zolders, waar de ketel van de centrale verwarming is geplaatst), van waaruit ze zich kunnen verspreiden naar andere delen van de woning of naar aanliggende panden.

HYMENOPTERA

In april ontvingen wij een aantal mieren, die behoren tot de soort *Lasius emarginatus* (Olivier). Deze mieren werden zowel in als om de woning aangetroffen; deze woning was gesitueerd aan de rand van de bebouwde kom en grenzend aan heidevelden. Het nest bevond zich zeer waarschijnlijk in de spouwmuur. Van deze soort, die o.a. voorkomt in Frankrijk, uitgezonderd het uiterste noorden, Zuid-Duitsland en Italië (Bernard, 1968) kon niet worden vastgesteld op welke wijze ze ons land was binnengekomen. Zonder enige bestrijdingsaktie waren de mieren in augustus volledig verdwenen.

De mieresoot *Plagiolepis pygmaea* (Latreille), die al eerder (1978) in ons land werd aangetroffen (Bosman, 1979), werd thans in een tweede object signaleerd. Ook nu weer kwam deze soort uitsluitend binnenshuis voor en waren de mieren vermoedelijk afkomstig uit een potplant.

Uit een flatwoning kwamen wij in het bezit van de mieresoot *Paratrechina* sp. Ook na raadplegen van dr. B. Bolton, British Museum of Natural History, London, kon de juiste soort niet nader worden bepaald.

COLEOPTERA

De broodkever *Stegobium paniceum* (Linnaeus) is over de gehele wereld verspreid. In allerlei produkten, inclusief levensmiddelen en vooral als deze gedurende langere tijd worden bewaard, kan men deze soort aantreffen (Weidner, 1979). Wanneer de geslachtsrijpe kever uit de pop komt, wordt het voedingssubstraat verlaten ingevolge een fysiologische verandering, welke vooral gekenmerkt wordt door een sterke behoefte aan zuurstof, een geringe afgifte van koolzuurgas en een geringe behoefte aan contact met het voedingssubstraat. Deze zuurstofbehoefte is zo sterk, dat de kever zelfs door b.v. 2 mm dik plastic heen boort. Het aantal klachten over deze soort neemt de laatste jaren toe (Anonymus, 1980), waarbij het opvallend is, dat vooral diervoedsel, maar ook tabaksbladeren, wordt aangetast.

In de laatste jaren is ons een vijftal objecten gemeld, waar hinder in woningen werd veroorzaakt door de Ronde diefkever *Gibbium psyllodes* (de Czempinski). Het betrof hier oudere, vaak gerenoveerde woningen in Zuid-Limburg, waar duidelijk was dat de kevers niet afkomstig waren uit voorraden levensmiddelen, maar waar ze zich naar onze mening hadden gevestigd in de plafonds, die aldaar bestaan uit leem en stro. Deze keversoort is buitengewoon weinig gevoelig voor bestrijdingsmiddelen. In één van deze objecten werden herhaalde malen bestrijdingen uitgevoerd met verschillende insecticiden, doch zonder een volledig resultaat.

Opvallend was in 1980 het relatief grote aantal loopkevers (Carabidae), dat afkomstig uit vooral nieuwbouwwoningen of de omgeving daarvan aan de afdeling werd toegezonden. Met een totaal van 45 meldingen was dit ongeveer het dubbele aantal van wat ons in andere jaren bereikte. Ook de verscheidenheid in soorten viel op. Aangetroffen werden o.a. *Carabus auratus* Linnaeus op 18.IV in een tuin in Rijswijk (ZH), *Carabus nemoralis* Müller op 29.VII in een tuin in Beets (NH), *Carabus granulatus* Linnaeus op 18.VII in een woning in Huizen (NH), *Bembidion femoratum* Sturm op 5.II in een flatgebouw in Den Helder *Broscus cephalatus* (Linnaeus) op 5.VIII in een woning in Nuenen (NB), *Pterostichus melanarius* (Illiger) op 11.VII in een woning in Nieuwegein (U) en *Amara convexiuscula* (Marsham) op 31.XII in woningen in Schiedam (ZH), die in de nabijheid staan van een pas opgespoten polder. Deze soms in grote aantallen voorkomende kevers veroorzaakten meestal slechts tijdelijk enige „overlast”.

LITERATUUR

- Anonymus, 1980. Top 20 van de Afdeling Bestrijding van Ongedierte. Meest voorkomende insecten en mijten in 1979. — *Rat Muis* 28 (3, 4): 70-74.
- Bernard, F. 1968. *Les Fourmis (Hymenoptera, Formicidae)*: 1-411. Masson et Ce, Paris.
- Bosman, B. T. 1979. Hinderlijke of schadelijke mijten en insecten in en om gebouwen in 1978. — *Ent. Ber., Amst.* 39: 100-102.
- Smiley, R. L. 1970. A review of the family Cheyletiellidae (Acarina). — *Ann. ent. Soc. Am.* 63 (4): 1056-1078.
- Weidner, H. 1979. Der Brotkäfer, *Stegobium paniceum* (Linnaeus, 1761). — *Prakt. Schädlnbkämpf.* 31 (5): 59-64.

Postbus 350, 6700 AJ Wageningen.

POLYPOGON TARSICRINALIS (KNOCH) (LEP., NOCTUIDAE). In vervolg op de korte mededeling in de *Ent. Ber.* van 1 maart 1980, deel ik hieronder het resultaat mede:

Nadat de rupsjes de winter in een open weckfles hadden doorgebracht, doorzocht ik op 13 maart voorzichtig de dode en ingekrulde Braambladeren. Meestal zaten er één of twee rupsjes in één blad, maar ook was er een blad waarin vijf stijf tegen elkander gedrukte exemplaren zaten. Vanaf februari had ik af en toe een fris groen blad toegevoegd — die zijn op luwe plekken in de winter altijd wel te vinden — want ik wist niet wanneer de rupsen weer te voorschijn zouden komen.

Toen ik dit op 6 april nog een keer herhaalde vond ik bij controle twee dode exemplaren, één verdroogd en één beschimmeld. Voor zover ik kon nagaan aten de rupsen nog steeds niet van het vorige, reeds weer verdorde blad.

Inmiddels was op diezelfde dag een rups te voorschijn gekomen. Deze zat aan de buitenzijde van het oude, zwart uitzienende blad van het vorig jaar. Op 19 april deed ik nogmaals een vers blad in de fles en zag toen vijf rupsen die ongeveer een halve cm groter waren dan de rupsen van vóór de winter. Ook zaten er beschadigde randen aan de bladeren maar alleen daar, waar het blad bruin verdord was. Alhoewel ik nooit heb waargenomen dat de rupsen aten, ben ik van mening dat ze steeds de bruin verdorde bladranden aten. Wel gemakkelijk, want je hoeft nooit voor vers voer te zorgen. Op 23.IV waren weer drie rupsen verdroogd, ondanks dat ik een enkele maal met de bloemenspuit de fles bevochtigde.

Op 15.V nam ik de eerste poppen waar en wel boven op een blad in een heel dun spinseltje. De verpopping was dus begonnen.

Het resultaat was dat er uiteindelijk nog acht vlinders te voorschijn kwamen in de tijd van 2 t/m 10.VI. Ofschoon het resultaat maar zeer pover was, is m.i. de vlinder niet moeilijk te kweken.

W. Oord, Rembrandtkade 44, 7412 HC Deventer.